

رویکردهای تربیت اخلاقی:

رویکرد فلسفی عقلی

محمد رضا سرافرازی اردکانی – سایت کتابخانه اخلاق و تربیت [/http://ethicslib.ir](http://ethicslib.ir)

● تقسیم حکمت به نظری و عملی:

○ بیان اول:

- نظری: آگاهی از اموری که شایسته دانستن هستند.
- عملی: آگاهی از اموری که شایسته به کاربرستن هستند.

○ بیان دوم:

- ن: علم به احوال موجوداتی که وجودشان در اختیار آدمی نیست.
- عملی: علم به احوال موجوداتی که تحققشان در اختیار آدمی است که همان رفتارهای اختیاری جوانحی و جوارحی (قلبی و قالبی) است.

● تقسیم حکمت عملی: اخلاق، تدبیر منزل و سیاست مدن

- تاکید بر خاستگاه روحی، روانی رفتار در انسان که دارای ملکاتی هستند (و می شوند) که در شاکله شخصیت فرد استقرار می یابند. (خُلُق) خلق بر دو قسم است: فضیلت و رذیلت
- مبانی انسان شناسی اخلاق فلسفی:

○ نفس انسان: قوه شهویه، غضبیه و ناطقه

- منظور از قوه شهویه: نیروی تمایل، جلب و جذب مطلوب هاست / غضبیه: نیروی تخاصم، رانش و دفع مضرات

○ تعامل و تاثیر پذیر قوا

- عادت به شهوت رانی، حکمت اندوزی و اقتدار روحی را کاهش می دهد

○ وجه تمایز انسان: خردورزی، حکمت اندوزی

○ سعادت انسانی: به فعلیت رسیدن کامل قوه ناطقه

● مراحل شکوفایی خرد آدمی:

○ عقل هیولانی: تهی بودن نفس از جمیع صور علمیه

○ عقل بالمکه: آگاهی نفس از علوم بدیهی و کلیات علم

○ عقل بالفعل: کسب علم نظری

○ عقل مستفاد: به سبب عدم اشتغال نفس به بدن، همه معلومات بالفعل نزد فرد حاضر و

مشهودند. حکما تهذیب نفس را همان مانع ردایی از مسیر اندیشه و شکوفایی قوه عاقله می دانند.

● رویکردهای اخلاق فلسفی:

○ رویکرد جالینوسی:

▪ نماینده شاخص: طب الروحانی (ابن زکریای رازی)

▪ مانند پزشک به آسیب های روحی نگاه می کند. اخلاق = علاج امراض روحی و

روانی

○ رویکرد افلاطونی:

▪ تاکید بر وجه مدنی و اجتماعی در سعادت انسان

▪ آثار فارابی و تهذیب الاخلاق مسکویه

○ رویکرد فیثاغورثی-هرمسی:

▪ توضیح ریاضی نظم حاکم بر پدیده ها، تفسیر تمثیلی از حقایق عالم

▪ اخوان الصفا(رساله نهم)، عجین شدن با تاثیرات کیهان شناختی بر مزاج

○ رویکرد ارسطویی:

▪ شاخص اصلی آن: قاعده زرین اعتدال

- هر قوا در عملکرد خود دچار افراط و تفریط می شوند. و افراط و تفریط آن رذیلت خیز و اعتدال قوا، فضیلت زا است.
 - اعتدال قوه ناطقه: حکمت: معارف یقینی و مفید / تفریط: بله: ترک تحصیل علم / افراط: سفه (جریزه): تکلف در کسب علمی که قادر به کسب آن نیست.
 - اعتدال قوه شهویه: عفت: کنترل شهوات انسان تحت فرمان عقل / تفریط: خمود: غفلت کامل از تمایلات جسمانی / افراط: شره: کام جویی و لذت خواهی بدون هیچ حد و مرزی
 - اعتدال قوه غضبیه: شجاعت: نیروی دافعه و قوه حراست و صیانت انسان از مخاطرات البته تحت انضباط عقلی / تفریط: جبن: سستی در مقابل خطر ساز / افراط: تهور: غضب بالا و بی باکی غیر منطقی
 - با شکل گیری و هماهنگی قوای حکمت، عفت، شجاعت، فضیلت دیگری در انسان شکل می گیرد: فضیلت عدالت. عدالت خود یک فضیلت است و عملکردی دارد و نیز افراط (ظلم) و تفریط (انظلام)
 - فضائل و رذائلی که بیان شد، اگر در تمامی رفتارهای انسانی رسوخ و در نفس ثابت شد، تبدیل به ملکه می شود و گرنه به عنوان حال قابل زوال است.
 - چهار فضیلت و هشت رذیلت ذکر شده، امهات فضایل و رذایلند و دیگر فضایل و رذایل از این ۱۲ ملکه منشعب می شوند.
- مسکویه و تهذیب الاخلاق و تطهیر الاعراق

- جایگاه این رویکرد نسبت به دیگر رویکردها: گستردگی بیشتر، در کتب اصلی مثل اخلاق ناصری، اخلاق جلالی، و حتی آثار تلفیقی مثل میزان العمل غزالی و جامع السعادات نراقی